

PÉNTEKNÉ SIMON NIKOLETT – SZODORAI DÓRA – ÓNADI OLIVÉR

Örökbefogadással kapcsolatos attitűdök a magyar lakosság körében (2023)

TANULMÁNY

DOI: 10.56699/MT.2023.4.5

ABSZTRAKT

A magyar állam kiemelten támogatja a családokat, a családot Magyarország legfontosabb nemzeti erőforrásának tekinti. Az Alaptörvényben a család- és gyermekvédelmet az állam által elvégzendő feladatként rögzítették. Ahogy rögzítve van a családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvényben az is, hogy minden gyermeknek joga van családban felnőni, és az állam támogatja, hogy örökbe fogadják a gyermekeket.

Ugyanakkor hazánkban az elmúlt évtizedben hullámzó tendencia figyelhető meg az örökbefogadás területén. Tanulmányunkat a Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány által 2022 őszén lekérdezett reprezentatív telefonos lakossági felmérés ezerfős mintájának elemzéséből írtuk, abból a célból, hogy megismerhessük az örökbefogadás intézményével kapcsolatos lakossági attitűdöket, továbbá hogy képet kapjunk arról, milyen tipikus tulajdonságok jellemzik az örökbe fogadni szándékozókat.

KULCSSZAVAK: örökbefogadás, örökbefogadási hajlandóság, örökbefogadói attitűdök

---

Magyarországon az örökbefogadást a Polgári törvénykönyv családjogról szóló Negyedik könyve (a továbbiakban: Ptk. 4 vagy Ptk.) szabályozza. A hatályos törvény szerint az örökbefogadás olyan családjogi jogintézmény, amelynek a célja, hogy „az örökbefogadó, valamint annak rokonai és az örökbefogadott között családi kapcsolatot létesítsen, és elsősorban az olyan kiskorúak családi nevelését biztosítsa, akiknek szülei nem élnek, vagy akiket szüleik megfelelően nevelni nem képesek” (Csjt. 46. §). Mindemellett az örökbefogadásnak két fő célját nevezi meg a jogszabály. Az első szerint „az örökbefogadás az örökbefogadó, annak rokonai és az örökbe fogadott gyermek kö-

zött rokoni kapcsolatot létesít az örökbe fogadott gyermek családban történő nevelkedése érdekében” (Csapó, 2022: 7). Mindemellett a Ptk. alapján hazánkban csak kiskorú gyermeket lehet örökbe fogadni, akinek a szülei nem élnek, vagy akit a szülei nem képesek megfelelően nevelni (Ptk. 4: 119. § [2] bekezdés; Ptk. 4: 123. § [1] bekezdés).

Az örökbefogadásnak számos jogi feltétele van, részben az örökbe fogadni szándékozók, részben az örökbe fogadandó gyermek oldalán. Egy gyermek főszabály szerint jogilag akkor fogadható örökbe, ha vér szerinti szülei is hozzájárulnak az örökbeadáshoz. Azonban előfordulnak olyan esetek, amikor nem szükséges a szülő hozzájárulása, ezt a Ptk. 4 határozza meg. Ebből következően felmerül a nyílt és a titkos örökbefogadás lehetősége is. Előbbi esetén a szülők számára ismert személy fogadja örökbe gyermeküket. Ha titkos örökbefogadásról van szó, a vér szerinti szülő számára az örökbefogadó személye és személyi adatai ismeretlenek maradnak (Ptk. 4: 126. § [1] és [6] bekezdés). Ez annyit jelent, hogy a vér szerinti és az örökbe fogadó szülők egymás személyazonosító adatairól nem kapnak tájékoztatást, továbbá a vér szerinti szülő nem kap értesítést az örökbefogadásról (Ptk. 4: 126. § [5] bekezdés; Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, é. n.). A nyílt örökbefogadást jellemzően közhasznú (civil) szervezetek segítik.

A KSH 2018-as közleménye szerint a titkos örökbefogadások száma hatványozottan magasabb a nyílt típussal szemben (KSH, 2018). Ez azzal is magyarázható, hogy régebben Magyarországon a titkos örökbefogadás népszerűbbnek számított (Báthory, 2022). Az a huszonötödik életévét betöltött, cselekvőképes nagykorú személy alkalmas örökbe fogadó szülőnek, aki a gyermeknél legalább tizenhat évvel, legfeljebb negyvenöt évvel idősebb – de háromévesnél idősebb gyermek esetén akár ötven év is lehet a korkülönbség –, akinek rendezettek a körülményei és az anyagi helyzete, egészségi és pszichés állapota megfelelő, továbbá részt vett az örökbefogadást megelőző tanácsadáson, és nem áll a szülői felügyeletet megszüntető vagy a közügyek gyakorlásától eltiltó bírói ítélet hatálya alatt, s nincs nevelésbe vett gyermeke (Ptk. 4: 121. § [3] bekezdés). Az örökbe fogadni szándékozók örökbefogadásra való alkalmasságát vagy alkalmatlanságát minden esetben a gyámhatóság állapítja meg határozattal (Kormányhivatal, é. n.).

A FŐBB STATISZTIKAI ADATOK ÖSSZEFOGLALÁSA

Magyarországon az elmúlt tíz év eredményeit vizsgálva nagy különbségeket láthatunk az örökbefogadások számában és arányában. A KSH adatai alapján 2013-ban összesen 726 engedélyezett örökbefogadásra került sor, 2022-ben ez a szám 1254 volt (KSH, 2023b: 54). Korábban meghatározó időszaknak a 2017 és 2019 közötti időintervallumot tekinthettük, ugyanis ebben a három évben mérték a legmagasabb engedélyezett örökbefogadási számot. 2019 óta ez az arány csökkenő tendenciát mutatott, azonban 2022-ben az előzetes adatok alapján ismét rekordmagas volt az örökbefogadások száma (KSH, 2023a). A hullámzó változásokra bizonyos mértékben hatással volt a 2020-ban elfogadott törvényjavaslat, amely további feltételekhez kötötte az örökbefogadást az egyedülálló személyek számára (Magyarország Kormánya, 2020). Ugyanebben az időszakban

a koronavírus-járvány is nagy hatással volt az örökbefogadásra. Budavári Zita, a Bölcső Alapítvány megalapítója azt mondta, hogy a pandémia lassította az örökbefogadási és örökbeadási folyamatot és az ezekkel kapcsolatos ügyintézés (Báthory, 2022). A pandémia időszakának már vége, azonban következményei hatással lehetnek a következő években megvalósuló örökbefogadásokra is.

A nyilvántartott örökbe fogadható gyermekek száma a legelső ismert adathoz képest fokozatosan csökkent: 2004-ben 2161 ilyen személyről beszélhettünk, 2022-re ez a szám már csak 1741 volt. Ha a legfrissebb, 2022-es eredményeket vesszük alapul, akkor a tíz év feletti örökbe fogadható gyermekek száma 625, a három év alattiaké 410, a fogyatékos vagy tartós betegek száma pedig 441 volt. Általánosságban megjegyzendő, hogy az utóbbi tíz évben egyre több hároméves kor alatti nyilvántartott örökbe fogadható gyermek van, de változatlanul magas a tíz év feletti gyermekek száma is. A nyilvántartott örökbefogadásra alkalmas személyek¹ (örökbefogadók) száma a 2022-ben közölt adatok szerint 3016 volt (KSH, 2023a). A KSH 2017-es országos adatai szerint az örökbefogadásra alkalmassá nyilvánított házaspárok száma (1164) jóval magasabb, mint az egyedülállóké (156) (KSH, 2018). Ez arra enged következtetni, hogy jórészt házaspárok fogadnak örökbe. Az örökbefogadás során tehát előny, ha az örökbe fogadó felek házasok (Deli-Sipos-Bielochradzky, 2017). Összességében az látható, hogy egyre többen szeretnének örökbe fogadni, azonban a nyilvántartott örökbe fogadható gyermekek száma az évek előrehaladtával egyre csökken. A hazai regionális eltéréseket a járási gyámhivatalok nyilvántartása alapján láthatjuk: ezek szerint leginkább Budapesten, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyéből adtak örökbe gyermekeket (KSH, 2018).

A GYERMEKEK ÖRÖKBEOFAGADÁSI ESÉLYE

A gyermekek örökbefogadási esélyeire jelentős mértékben hatással van a gyermek életkora, egészségügyi állapota és etnikai hovatartozása. A roma származású gyermekek hátrányba kerülnek a társadalmi előítéletek miatt (sos.hu, 2017; Gubcsi-Mártonffy, 2023; Neményi-Takács, 2016; ERRRC, 2007). Magyarországon jelenleg nem megengedett nyilvántartani a gyermekek származását, azonban az örökbe fogadó szülők eldönthetik, hogy szeretnének-e roma gyermeket örökbe fogadni vagy sem. Az örökbefogadást megelőző eljárás során a szülők általában kifejezik preferenciáikat a gyermek korával, egészségügyi állapotával és etnikai hovatartozásával kapcsolatban (sos.hu, 2017). Neményi Mária és Takács Judit arra a jelenségre mutatott rá, hogy a gyermekek előzetes kiválasztása főként a roma és az egészségkárosodott gyermekekre van negatív hatással (Neményi-Takács, 2015). Fontos tény, hogy minél fiatalabb egy gyermek, annál nagyobb a valószínűsége, hogy új családra talál (Máté, 2016). Különleges ellátási igényű gyermekek örökbefogadására sokkal kevesebben vállalkoznak, így az egészséges gyerekek ebből a szempontból kedvezőbb helyzetben vannak (Horváth-Sándor, 2017; Neményi-Takács, 2015).

KORÁBBI KUTATÁSOK AZ ÖRÖKBEOFOGADÁS TÉMÁJÁVAL KAPCSOLATBAN

Az SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa több felmérést is készített az örökbefogadás témakörében. Egyik kutatásukban több mint ezer főt kérdeztek meg az örökbefogadással kapcsolatos elképzeléseikről. A vizsgálat eredményei szerint abban az esetben, ha a válaszadónak nem lehetne vér szerinti gyermeke, tízből nyolc örökbe fogadna, emellett tízből hat személy választaná az asszisztált reprodukciós eljárásokat (például a lombikprogramot) (sos.hu, 2021). Az SOS Alapítvány örökbefogadásról készített másik kutatásából az derül ki, hogy a válaszadók harmada fogadna örökbe háromévesnél idősebb gyereket, a szülők közel fele pedig nyitott roma gyermek örökbefogadására is. Fogyatékkal élő gyermek örökbefogadását jóval alacsonyabb százalékarányban vállalják (3,5%), azonban ez függ a fogyatékoság mértékétől (sos.hu, 2018).

Szalma Ivett (2021) fókuszcsoporthoz tartozó kutatást végzett a mesterséges megtermékenyítési eljárások témájáról. Kutatásából kiderült, hogy leginkább a harminc év feletti nők döntenének az örökbefogadás mellett, mivel a mesterséges megtermékenyítéssel járó eljárás – elmondásuk alapján – fájdalmas, költséges, illetve kockázatos hatással van az egészségre.

MÓDSZERTAN

Tanulmányunkat a Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány által 2022 őszén lekérdezett reprezentatív telefonos lakossági felmérés ezerfős mintájának elemzéséből írtuk. A minta nem, korcsoport, iskolai végzettség és településtípus szerint reprezentálja a teljes magyar lakosságot, a mintavételből fakadó esetleges torzulásokat a KSH 2016-os mikrocenzus során felvett demográfiai adatainak megfelelően súlyozással korrigáltuk.

Az elemzés struktúráját úgy építettük fel, hogy az örökbefogadással kapcsolatos társadalmi attitűdöket leíró jelleggel ismertetjük, a lakossági válaszeredmények alapján. Ezt követően a mintát két részre osztjuk; örökbe fogadni nem szándékozókra és potenciális örökbefogadókra. Utóbbi csoportot klaszteranalízis segítségével két kérdés mentén továbbsegmentáljuk, ezáltal képet kapunk arról, hogy a döntési mechanizmus során milyen tényezőcsoportok játszanak szerepet, valamint arról, hogy a lehetséges örökbefogadók milyen jellemzőkkel rendelkező gyermekeket fogadnának be a családjukba. A K-közép klaszteranalízis segítségével két változó mentén homogén csoportokat alkottunk, amelyek megadott dimenzió szerint hasonlítanak egymáshoz, a többi csoport elemeitől pedig e dimenzió mentén különböznek. Hipotézisek:

H1.: A harminc év fölöttiek körében nagyobb az örökbefogadási hajlandóság.

H2.: A vallásos lehetséges örökbefogadóknál kevésbé számítanak az örökbefogadás körülményei és a gyermekek jellemzői.

H3.: Az örökbefogadói motivációk között különböző típusokat azonosíthatunk.

EREDMÉNYEINK

Azzal a kérdéssel, hogy ha úgy adódna / adódott volna a helyzet a megkérdezett életében, hogy nem lehet vér szerinti gyermeke, akkor fogadna / fogadott volna-e örökbe gyermeket, azt kívántuk felmérni, hogy a válaszadók körében mennyire mutatkozik hajlandóság az örökbefogadásra. Az eredmények alapján a lakosság egynegyede (26%) valószínűleg, míg további bő egyharmaduk (34,5%) biztosan örökbe fogadna a felvázolt élethelyzetben. Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy ez egy hipotetikus élethelyzetre adott hipotetikus válasz, azonban sokat elárul a lakosság örökbefogadással kapcsolatos viszonyulásáról. A kérdésre adott válaszokból azt láthatjuk, hogy a megkérdezettek 28 százaléka elzárkózik ettől a megoldástól, 11 százalékuk pedig bizonytalan a kérdést illetően. Ugyanakkor a minta mindössze 0,5 százaléka fogadott már örökbe, vagy az ő esetükben van jelenleg is folyamatban az örökbefogadás. A kérdést demográfiai változókkal is összevetettük, és azt találtuk, hogy abban az esetben, ha nem lehetne vér szerinti gyermekük, a nők nagyobb arányban fogadnának örökbe biztosan, míg életkor tekintetében a harminc év alattiak és a negyvenes éveikben járók felülreprezentáltak azok körében, akik valamilyen mértékben elgondolkodnának az örökbefogadásról. Így az első hipotézisünket csak részben erősíthetjük meg, mivel nem a harmincasok örökbefogadási hajlandósága kiemelkedő a korcsoportok közül.

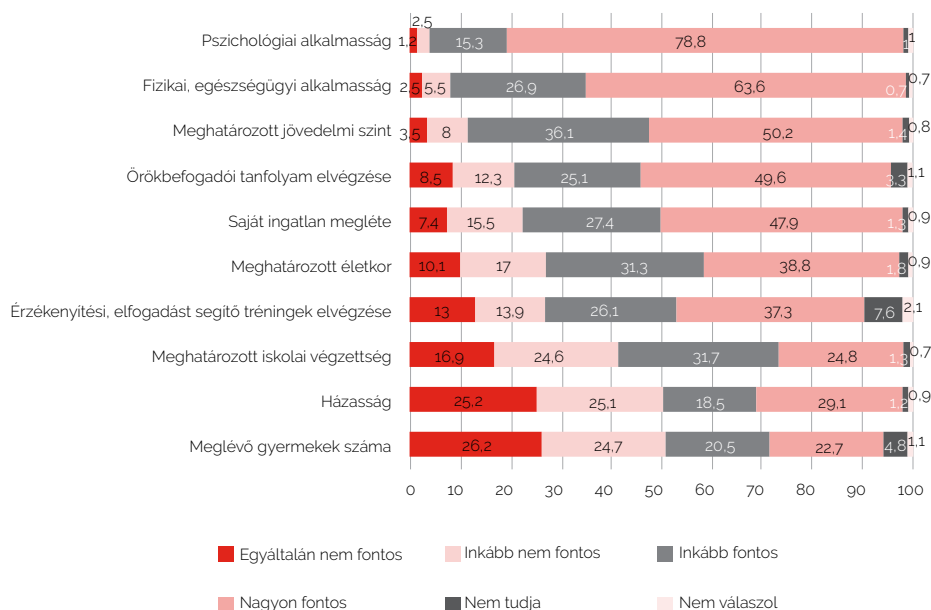
A saját és tervezett gyermekszámot vizsgáló kérdés eredményeiből képzett változóval összevetettük az örökbefogadási hajlandóságot (mindkét esetben a szignifikanciaszint: .000), és azt tapasztaltuk, hogy a potenciális örökbefogadók a kétgyermekes családokból (31%) kerülnek ki, azonban jelentős mértékben képviselik magukat a gyermektelenek (29,5%) is. Emellett az örökbefogadástól elzárkózók (38%) többsége is a gyermektelenek csoportjából kerül ki. Érdekes, hogy a három vagy több gyermeket nevelő válaszadók felülreprezentáltak azok körében, akiknél valamilyen mértékben szóba kerülhet az örökbefogadás. A tervezett gyerekszámot illetően a két gyermekre vágyók fogadnának örökbe a legnagyobb arányban (42%), az elzárkózók pedig ugyancsak azok, akik nem vágnak gyerekekre, vagy két gyermeket szeretnének.

Lényegesnek tartottuk a válaszadókat megkérdezni arról is, hogy milyen feltételeket tartanak fontosnak az örökbefogadókval kapcsolatban (*1. ábra*). Azt szerettük volna látni, hogy kit tartanak alkalmasnak arra, hogy örökbe fogadjon egy gyermeket. A felsorolt feltételek a lehetséges örökbe fogadó szülők anyagi hátterét, életkörülményeit és képességeit érintették.

A válaszadók a leendő örökbefogadók pszichológiai alkalmasságát tartják a leginkább mérvadónak, ezt követi a fizikai, egészségügyi alkalmasság, majd az anyagi biztonság kérdése. Annak, hogy a jövőbeni örökbefogadók házasságban éljenek, illetve a már meglévő gyerekszámnak a többi tényezőhöz képest kevésbé van jelentősége a megkérdezettek számára.

Az „inkább fontos” és a „nagyon fontos” válaszkategóriát összevonva megvizsgáltuk, hogy a megkérdezettek összességében hány tényezőnek tulajdonítanak jelentőséget az örökbefogadással kapcsolatban. A vizsgált tíz állítás közül legalább ötöt a válaszadók

1. ábra: Ön szerint mennyire fontosak az alábbi tényezők az örökbefogadókkel kapcsolatosan?
(n = 1007) (saját szerkesztés)

együtizede tart fontosnak, és ugyanekkora arányban gondolják azt, hogy valamennyi feltételnek eleget kellene tennie egy örökbefogadónak. Ez azért fontos, mert azt láthatjuk, nem arról van szó, hogy bizonyos feltételek különösen lényegesek lennének, míg mások kevésbé, hanem az általunk felsorolt feltételek összességét tartják fontosnak abban a kérdésben, hogy valaki alkalmas lehet-e arra, hogy örökbe fogadjon egy gyermeket.

A demográfiai változókat vizsgálva láthatjuk, hogy a férfiak nagyobb arányban válaszolták, hogy a házasságot nagyon fontosnak tartják (33 százaléknál, míg a nőknél ez az arány 25,8 százalék). A fizikai és egészségügyi alkalmasság azonban a nőknek fontosabb (nagyon fontos – nők: 67,9 százalék, férfiak: 58,7 százalék). Életkor tekintetében a hatvan év felettieknek jellemzően nagyon fontosak a felsorolt szempontok, illetve településtípus szerint a községben, falun élőknek. Ez alapján a hagyományosabb értékekhez közel állók számára fontosabbak ezek a kiválasztási szempontok, mert ők szigorúbban ítélik meg, ki alkalmas arra, hogy örökbe fogadjon és gyermeket neveljen.

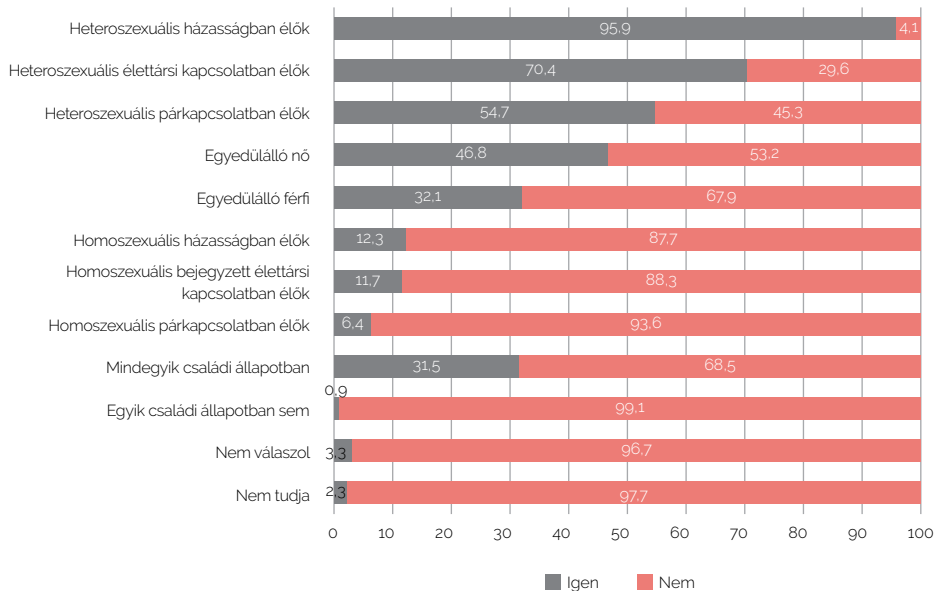
Az eredmények alapján azt láthattuk, hogy a magyar társadalomban az örökbefogadás egyik fontos pillérének – ám közel sem a legfontosabbnak – számít a házasság. Erre

---

A magyar társadalomban az örökbefogadás egyik fontos pillérének – ám közel sem a legfontosabbnak – számít a házasság.

---

2. ábra: Véleménye szerint akik ezt tervezik, milyen családi állapotban fogadhasanak örökbe gyermeket? Több válasz lehetséges. (n = 1007) (saját szerkesztés)

cizelláltabb formában is rákérdeztünk: arra voltunk kíváncsiak, a válaszadók milyen családi állapotban élőknek „engedélyeznék” az örökbefogadást (2. ábra). A felsorolt kategóriák közül a heteroszexuális házasság bizonyult a leginkább elfogadottnak (95,9%). Ezt követi a heteroszexuális élettársi kapcsolat (70,4%) majd a heteroszexuális párkapcsolat (54,7%). Azonban a megkérdezettek többsége nem az intézményesített vagy stabil párkapcsolatban élő homoszexuális pároknak szavazná meg a bizalmat e téren, hanem sokkal inkább az egyedülálló nőknek (46,8%) és az egyedülálló férfiaknak (32,1%). Ezek alapján azt feltételezhetjük, hogy az örökbefogadók családi állapotánál nagyobb mértékben meghatározó a szexuális orientáltságuk a lakosság számára.

Takács Judit és Szalma Ivett az azonos neműek örökbefogadásával kapcsolatos attitűdöket vizsgálta hazai viszonylatban a European Values Study (EVS) adatbázisa alapján. Kutatási eredményeik szerint a férfiak a nőkkel ellentétben kevésbé toleránsak az azonos nemű párok által vállalt örökbefogadással kapcsolatban. Továbbá a fiatalok toleránsabbak voltak e téren, szemben a negyvenöt év feletti megkérdezettekkel. Összességében a többi országhoz képest a magyarországi megkérdezettek kevésbé megengedők a homoszexuálisokkal ezen a területen (Takács–Szalma, 2013).

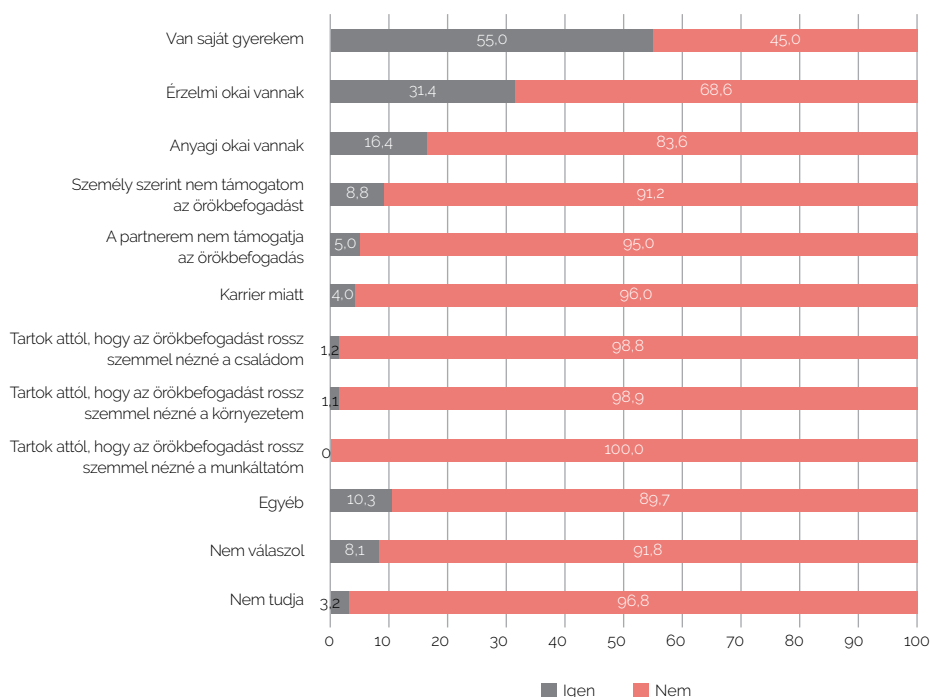
Jelen kutatási eredmények szerint a heteroszexuális élettársi kapcsolatban élők örökbefogadási lehetőségét a férfiak támogatják nagyobb arányban (75,1 százalék, míg a nők esetében ez 65,1 százalék), az egyedülálló nőket viszont a nők (52,1 százalék, míg a férfiaknál ez 42 százalék). Végzettség szerint vizsgálva a kérdést a diplomával rendelkezők sok-

kal nagyobb arányban fogadnak el szinte minden családi állapotot, mint az alacsonyabb végzettségűek, és ugyanezt láthatjuk a budapestiek esetében a kisebb településtípusokon élőkkel összehasonlítva.

Azzal az állítással kapcsolatban is megvizsgáltuk a válaszadók egyetértését, hogy egy olyan gyermek számára, akiről a vér szerinti szülei lemondtak, a lehető legrosszabb az lenne-e, ha állami gondozásban nőne fel. A lakosság abszolút többsége (60,1%) egyetért a kijelentéssel, további 15,5 százalékuk egyet is ért, meg nem is, egyötödük (20,9%) azonban nem ért egyet a vizsgált állítással.

Azokat a válaszadókat, akik korábban úgy feleltek, hogy nem fogadnának örökbe, megkérdeztük arról, hogy mi ennek az oka (3. ábra). Látni szeretnénk volna, hogy az örökbefogadástól való elzárkózásnak objektív tényezői vannak-e, például hogy valaki anyagilag nem engedheti meg magának, vagy már van saját gyermeke, vagy a döntést inkább szubjektív, illetve érzelmi komponensek szövik át, esetleg a környezet véleménye a mérvadó ezen a területen. Az örökbefogadás intézményének elutasítása mögött meghúzódó lehetséges okok közül az érintettek közel háromnegyede (73,7%) egyetlen indokot nevezett meg, 21 százalékuk pedig két tényezővel magyarázta a hozzáállását.

3. ábra: Ön korábban úgy válaszolt, hogy nem fogadna örökbe gyermeket. Mi ennek az oka?
Több válasz lehetséges. (n = 249, érvényes válaszok) (saját szerkesztés)

Az elutasító attitűd legjelentősebb oka a már meglévő vér szerinti gyermek – annak ellenére, hogy a válaszadóknak abban az esetben kellett döntést hozniuk a kérdést illetően, hogy ha nem lehetne vér szerinti gyermekük –, ezt követően érzelmi és anyagi okokra hivatkoztak a legnagyobb arányban a megkérdezettek. Az eredmények alapján láthatjuk, hogy a társas környezetnek kevésbé van befolyása ezen a területen.

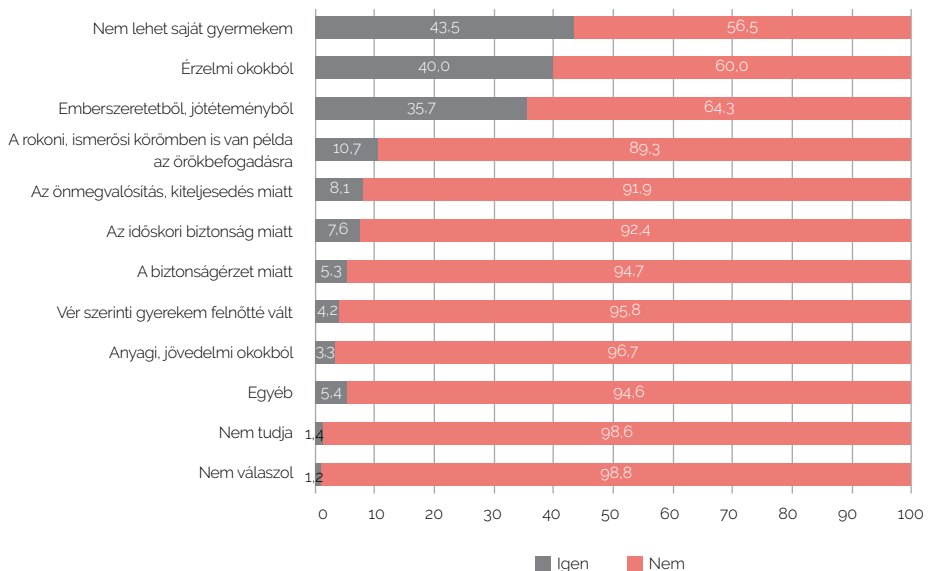
Kutatásunk során leginkább arra voltunk kíváncsiak, hogy valaki milyen tényezők mentén válik nyitottá az örökbefogadásra (4. ábra). A potenciális örökbe fogadó válaszadók kétharmada (65%) mindössze egy okot nevezett meg arra a kérdésre válaszolva, hogy miért döntene vagy döntött az örökbefogadás mellett. A megkérdezettek további 19 százalékát két tényező motiválja a vizsgált területen, míg három vagy annál több lehetséges indokot jelölt meg a válaszadók 16 százaléka.

A kérdést illetően fő oknak az számít, ha a válaszadónak nem lehet vér szerinti gyermeke. Az örökbefogadás motorját láthatóan érzelmi okok is hajtják, emellett meglehetősen fontos az emberszeretet is e területen. A lehetséges örökbefogadók egytizedénél pedig már van példa az örökbefogadásra a rokoni vagy ismerősi körben.

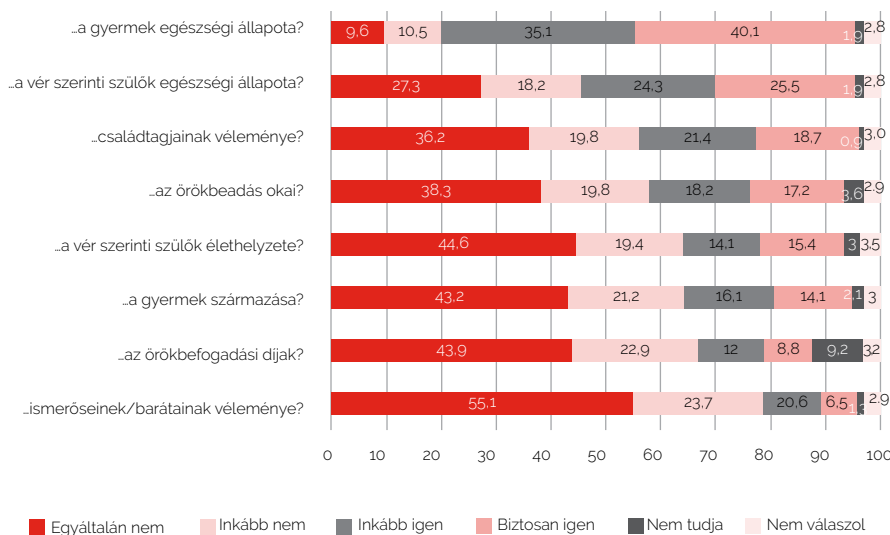
A következőkben az örökbefogadás körülményeiről és a döntés meghozatalát befolyásoló tényezőkről kérdeztük azokat a válaszadókat, akik az örökbefogadási hajlandóságot felmérő korábbi kérdésünkre pozitív választ adtak. Azt a kérdést tettük fel nekik, hogy milyen örökbefogadási módot választanának. A nyílt örökbefogadás során lehető-

4. ábra: Ön korábban úgy válaszolt, hogy fogadna / fogadott örökbe gyermeket. Miért döntene / döntött az örökbefogadás mellett?

Több válasz lehetséges. (n = 599, érvényes válaszok) (saját szerkesztés)

5. ábra: Mennyire számít/számított Önnek az örökbefogadási döntés meghozatalában...
(n = 614) (saját szerkesztés)

ség van a gyermek szüleinek megismerésére, de ezt nem mindenki tartja jó megoldásnak, mert inkább nem akarják tudni, milyenek a vér szerinti szülők. A nyílt örökbefogadást a válaszadók 17 százaléka, míg a titkos örökbefogadást némileg többen, az érintettek 24 százaléka választotta/választaná. Ugyanakkor a megkérdezettek több mint felének (54%) mindkét forma megfelelő. A válaszadók öt százaléka nem nyilatkozott a kérdést illetően.

Az örökbefogadás módja mellett rákérdeztünk arra is, hogy magukra nézve milyen családi állapotot tartanak ideálisnak az örökbefogadáshoz. Ez azért is fontos, mert össze tudjuk hasonlítani azzal, hogy mit mondtak másokkal szemben. Az érintettek több választ is megjelölhettek. A korábbi eredményekhez hasonlóan a válaszadók kimagasló többsége (84%) saját esetében is a házasságot véli a legalkalmasabb örökbefogadási állapotnak. Élettársi kapcsolatban is relatíve sokan (45%) fogadnának örökbe gyermeket, sőt, az alminta minden negyedik válaszadója (25%) úgy nyilatkozott, hogy egyedül is meglépné az örökbefogadást.

A következőkben azt vizsgáltuk, hogy a válaszadók milyen szempontokat vennének figyelembe, amikor meghozzák a döntést az örökbefogadásról (5. ábra).

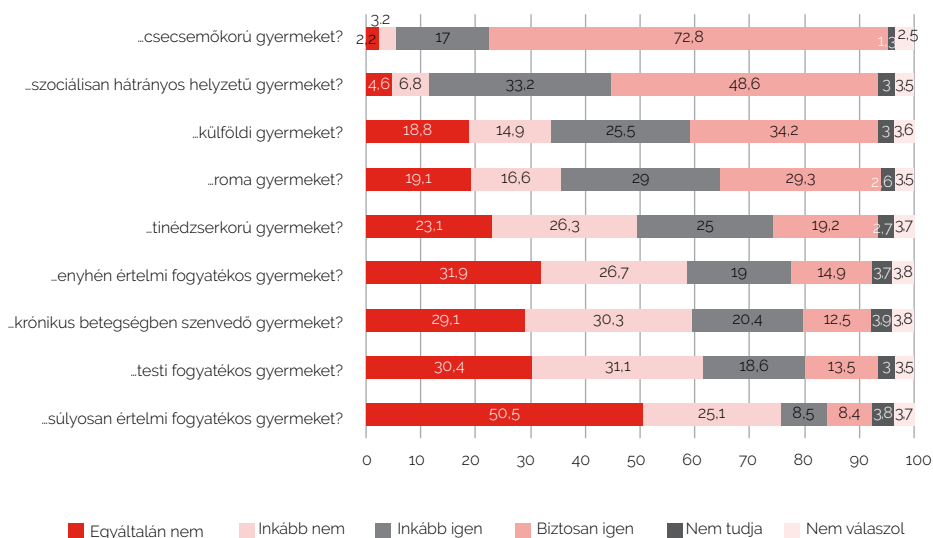
Hipotézisünknek megfelelően valóban több csoportot lehet azonosítani az örökbefogadók motivációi szerint. A vizsgált változókból klaszterelemzés segítségével négy csoportot alkottunk annak mentén, hogy a potenciális örökbefogadóknak a döntés meghozatalában mely tényezők számítanak inkább vagy kevésbé. A szegmentálás alapján létrejött négy klasztercsoport:

- Minden tényező számít a döntésben (a mintán belüli arány 18 százalék).
- Társadalmi konvenciók számítanak; hangsúlyos a családtagok, ismerősök, barátok véleménye (a mintán belüli arány 13 százalék).
- Egyik tényező sem hangsúlyos a döntés során (a mintán belüli arány 37 százalék).
- A gyermek jellemzői és az örökbefogadás körülményei számítanak: az egészségi állapot, a származás, a szülők helyzete, az örökbeadás okai, az örökbefogadás díjai (a mintán belüli arány 32 százalék).

A szociodemográfiai jellemzőkkel összevetve néhány szignifikáns összefüggést találtunk. Eszerint a „minden tényező számít a döntésben” csoport zömét a legfeljebb nyolc általánossal rendelkező lehetséges örökbefogadók alkotják, valamint felülreprezentáltak a Kelet-Magyarországon élők. A „társadalmi konvenciókkal foglalkozók és a gyermek jellemzőit szem előtt tartók” csoportjában a diplomások vannak többségben, míg a „mindegy” csoportban, kis eltéréssel ugyan, de a középfokú, érettségi nélküli végzettségű válaszadók vannak a legtöbben, valamint a Nyugat-Magyarországon élők. A gyermek jellemzői és az örökbefogadás körülményei átlagon felül számítanak a Közép-Magyarországon élő válaszadók körében. Ugyan nem szignifikáns az összefüggés, azonban érdekes eredmény, hogy a „minden tényező számít” csoportban a nyílt örökbefogadást támogatók vannak többségben; akik a lehetőségekhez mérten ténylegesen tisztában lehetnek a gyermek jellemzőivel és a környezetével is.

A soron következő kérdésben arra kértük a lehetséges örökbefogadókat, hogy négyfokú skálán határozzák meg, mennyire fogadnának örökbe eltérő etnikai háttérű vagy

6. ábra: Kérjük, négyfokú skálán határozza meg, mennyire fogadna örökbe...
(n = 614) (saját szerkesztés)

fizikai állapotú gyermeket (6. ábra). A vizsgálatban részt vevők közel háromnegyede (72,8%) biztosan csecsemőkorú gyermeket, közel fele (48,6%) pedig szociálisan hátrányos helyzetű gyermeket fogadna örökbe. A felmérésünkből egyértelműen kiderült továbbá, hogy a testi és értelmi fogyatékos gyermekek örökbefogadására való hajlandóság alacsonyabb, mint más gyermekek esetében. Egy súlyosan értelmi fogyatékos gyermeket a megkérdezettek háromnegyede (75,6%) egyáltalán vagy inkább nem fogadna örökbe. Emellett egy szociálisan hátrányos helyzetű vagy akár külföldi gyermeket nagyobb valószínűséggel fogadnának örökbe egy roma gyermekkel szemben.

A felmérésünkből egyértelműen kiderült továbbá, hogy a testi és értelmi fogyatékos gyermekek örökbefogadására való hajlandóság alacsonyabb, mint más gyermekek esetében.

A válaszadók véleményéből arra is következtünk, hogy jelentős előnynek számít, ha egészséges örökbe fogadható gyermegről van szó, a gyermek bőrszíne viszont már kevésbé domináns – ugyanakkor még mindig meghatározó – tényező. Mindemellett minél idősebb az adott gyermek, annál kisebb a valószínűsége, hogy örökbe fogják fogadni. Ezen eredményeink tehát alátámasztják a szakirodalomban megfogalmazottakat, miszerint a nem roma, fiatal (csecsemőkorú) gyermekeket nagyobb valószínűséggel fogadják örökbe, mint a szellemi és/vagy testi fogyatékosokkal élőket. A felmérés eredményéből az rajzolódik ki, hogy a roma gyerekek örökbefogadási esélyei kevésbé tekinthetők aggasztónak, mint a fogyatékkal élő gyermekekéi.

Azzal összefüggésben is alkottunk klasztercsoportokat, hogy a potenciális örökbefogadók milyen jellemzőkkel rendelkező gyermekeket fogadnának szívesebben örökbe. Ezen a téren három örökbefogadói attitűdöt különböztettünk meg (n = 521):

- Válogatós örökbefogadók, akik főképp problémamentes gyermeket akarnak (a mintán belüli arány 25 százalék).
- Altruista örökbefogadók, akik a felsoroltak közül bármilyen jellemzővel rendelkező gyermeket örökbe fogadnának (a mintán belüli arány 30 százalék).
- Racionális örökbefogadók, akik a szocializáció erejében hisznek. Ők leginkább csecsemőkorú gyermeket szeretnék, nem gond, ha külföldi vagy szociálisan hátrányos helyzetű (a mintán belüli arány 45 százalék).

Ezt a klasztercsoportot szintén több változóval összevetettük, a szignifikáns összefüggéseket alább közöljük. Az eredmények alapján a „válogatós” csoportban meglehetősen felülreprezentáltak a legidősebb korkategóriába tartozó és az érettséggel rendelkező válaszadók, valamint a keleti országrészben élők.

Az „altruista” csoport többségét a vallásos és a legfeljebb nyolc általánossal rendelkező válaszadók alkotják. Így az a hipotézisünk, miszerint a vallásos lehetséges örökbefogadónál kevésbé számítanak az örökbefogadás körülményei és a gyermek jellemzői, részben megerősítést nyert. A csoportban tehát felülreprezentáltak a magukat vallásos-

ként azonosítók, számukra kevésbé számítanak az örökbefogadottak jellemzői, ugyanakkor a körülmények és a vallásosság között nem találtunk szignifikáns összefüggést.

A „racionális” örökbefogadói klaszterben a maguk módján vallásosak és a vallástalanok dominálnak, illetve nagy arányban fordulnak elő köztük diplomások, továbbá felülreprezentáltak a Közép-Magyarországon élők.

A két klasztercsoportot összevetve – és jelentéstartalmi szempontból összhangban – azt mondhatjuk, hogy a „válogatós” csoportban felülreprezentáltak azok a lehetséges örökbefogadók, akiknek a döntés meghozatalában minden tényező számít. Az „altruista” csoportban azok vannak a legtöbben, akiknek az átlagnál kevésbé számítanak az örökbefogadás körülményei és a gyermek jellemzői, míg a „racionális” csoportban a gyermek jellemzőit szem előtt tartók dominálnak.

ÖSSZEFOGLALÁS

Összességében tehát azt láthatjuk, hogy részben a jelen kutatás is visszaigazolta a korábbi eredményeket azzal kapcsolatban, hogy a lakosság jellemzően heteroszexuális párok örökbefogadását támogatja, illetve a roma vagy fogyatékkal élő gyermekek az örökbefogadás terén hátrányos helyzetben állnak. Az örökbefogadás elutasításának legfontosabb oka, hogy valakinek már van vér szerinti gyermeke, ami arra enged következtetni, hogy az esetek jelentős részében az örökbefogadás valóban alternatívaként él a lehetséges örökbefogadók fejében, ha valamiért nem lehet vér szerinti gyermekük.

A lehetséges örökbefogadókat klaszteranalízis segítségével három csoportba soroltuk. Az egyiket „válogatós örökbefogadóknak” neveztük el, akik csak egészséges, minden problémától mentes gyermeket szeretnének. A második csoportot az „altruista örökbefogadók” alkotják, akiknek semmilyen szempont nem volt különösen fontos, bármilyen gyermeket szívesen örökbe fogadnának. A harmadik csoportba pedig a „racionális örökbefogadók” tartoznak, akik néhány szempontot igazán fontosnak tartanak, főként azt, hogy a gyermek csecsemőkorú legyen, vagyis velük nőhessen fel. A három csoport jól mutatja, hogyan gondolkodnak a lehetséges örökbefogadók, és miért annyira nehéz bizonyos gyermekek esetében, hogy örökbefogadót találjanak.

Az örökbefogadással kapcsolatban számos más szempontot is érdemes mélyebben vizsgálni. Fontos lenne megismerni a döntési mechanizmust és az örökbefogadók érzelmi hátterét, amely miatt úgy döntenek, hogy örökbe szeretnének fogadni egy gyermeket. Ezeket a tényezőket kvalitatív kutatással lehetne feltárni, amelyben örökbefogadást tervező és már örökbe fogadó szülőkkel lehetne felfejteni a mögöttes okokat. Ezeknek az eredményeknek a segítségével sokkal mélyebben megérthetnénk az örökbefogadók motivációit és döntési mechanizmusát.

Végjegyzet

1. Házaspárok (egy személyként) és egyedülállók együttesen.

Ábrajegyzék

1. ábra: Ön szerint mennyire fontosak az alábbi tényezők az örökbefogadókval kapcsolatban? Saját szerkesztés.
2. ábra: Véleménye szerint akik ezt tervezik, milyen családi állapotban fogadhatnak örökbe gyermeket? Saját szerkesztés.
3. ábra: Ön korábban úgy válaszolt, hogy nem fogadna örökbe gyermeket. Mi ennek az oka? Saját szerkesztés.
4. ábra: Ön korábban úgy válaszolt, hogy fogadna/fogadott örökbe gyermeket. Miért döntene/döntött az örökbefogadás mellett? Saját szerkesztés.
5. ábra: Mennyire számít/számított Önnek az örökbefogadási döntés meghozatalában... Saját szerkesztés.
6. ábra: Kérjük, négyfokú skálán határozza meg, mennyire fogadna örökbe... Saját szerkesztés.

Felhasznált irodalom

- BÁTHORY RÓBERT (2022): *Mélyponton az örökbefogadás, miközben egyre több a kallódó gyerek a rendszerben*, Szabad Európa, 2022. 06. 17., <https://www.szabadeuropa.hu/a/melyponton-az-orokbefogadasok-mikozben-egyre-tobb-a-kallodo-gyerekek-a-rendszerben/31900776.html> (letöltve: 2023. 10. 07.).
- CSAPÓ ORSOLYA (2022): *A férfikép változásának vizsgálata az örökbefogadás során*, *Iustum Aequum Salutare*, 18. évfolyam, 2022/3., 7–24., https://ias.jak.ppke.hu/20223sz/01_CsapoO_IAS_2022_3.pdf (letöltve: 2023. 01. 13.).
- DELI JUDIT – SIPOS-BIELOCHRADSKY BERNADETT (2017): *Egységes Képzési Program (EKP) az örökbefogadói tanfolyami képzéshez*, Budapest, Emberi Erőforrások Minisztériuma Népesedés- és Gyermekügyi Főosztály, https://tamogatoweb.hu/letoltes/2017_12_27_orokbefogado_tanfolyam.pdf (letöltve: 2023. 05. 07.).
- ERRC (2007): *Fenntartott érdektelenség. Roma gyermekek a magyar gyermekvédelmi rendszerben*, Európai Roma Jogok Központja, http://www.errc.org/uploads/upload_en/file/02/90/m00000290.pdf (letöltve: 2023. 06. 19.).

- GUBCSI JUDIT – MÁRTONFFY ZSUZSA (2023): *A Nap és a Hold gyermekei. Roma gyermekek örökbefogadása Magyarországon*, Budapest, Találkozás Személyközpontú Alapítvány.
- GYÁMÜGYI ÉS IGAZSÁGÜGYI FŐOSZTÁLY [é.n.]: *Tájékoztató a Szociális és Gyámügyi Osztály tevékenységéről, feladatköréről*, <https://www.kormanyhivatal.hu/download/5/b2/26000/T%C3%A1j%C3%A9koztat%C3%B3%20a%20Szoci%C3%A1lis%20%C3%A9s%20Gy%C3%A1m%C3%BCgyi%20Oszt%C3%A1ly%20feladatk%C3%B6r%C3%A9be%20tartoz%C3%B3%20hat%C3%B3s%C3%A1gi%20elj%C3%A1r%C3%A1sokr%C3%B3l.docx#!DocumentBrowse> (letöltve: 2023. 05. 07.).
- HORVÁTH PÉTER – SÁNDOR ANIKÓ (2017): „Tehát ez abszolút vállalható, élhető, örömteli dolog...” Különleges ellátási igényű gyermekek örökbefogadása Magyarországon, in KÖNCZEI GYÖRGY – HERNÁDI ILONA (szerk.): *Az esélyegyenlőségtől a Taigetoszig?*, kutatási zárótanulmány, Budapest, Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal, 114–153.
- KORMÁNYHIVATAL [é.n.]: Örökbefogadásra való alkalmasság megállapítása. *Kormanyhivatal.hu*, <https://www.kormanyhivatal.hu/download/b/fd/44000/%C3%96r%C3%B6kbefogad%C3%A1sra%20val%C3%B3%20alkalmass%C3%A1g%20meg%C3%A1llap%C3%ADt%C3%A1sa.pdf#!DocumentBrowse> (letöltve: 2023. 05. 07.).
- KSH (2018): *KSH Statisztikai Tükör. Az örökbefogadás helyzete*, <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/orokbefogadas.pdf> (letöltve: 2023. 01. 13.).
- KSH (2023a): *Örökbefogadások, örökbe fogadható gyermekek és örökbefogadók*, https://www.ksh.hu/stadat_files/szo/hu/szo0014.html (letöltve: 2023. 05. 23.).
- KSH (2023b): *Magyar statisztikai zsebkönyv 2022*, Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, https://www.bkmkik.hu/attachments/article/6197/Magyar_statisztikai_zsebkonyv_2022.pdf (letöltve: 2023. 06. 19.).
- MAGYARORSZÁG KORMÁNYA (2020): *T/13648. számú törvényjavaslat az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról*, <https://www.parlament.hu/irom41/13648/13648.pdf> (letöltve: 2023. 05. 07.).
- MÁTÉ OLGA (2016): *Örökbefogadás*, Infojegyzet 2016/61. Képviselői Információs Szolgálat, https://www.parlament.hu/documents/10181/595001/Infojegyzet_2016_61_orokbefogadas.pdf/6b5efd18-94a6-40cc-ab4c-6de65024a6d2 (letöltve: 2023. 01. 13.).
- NEMÉNYI MÁRIA – TAKÁCS JUDIT (2015): *Örökbefogadás és diszkrimináció Magyarországon*, *Esély*, 27. évfolyam, 2015/2., 32–61., http://real.mtak.hu/23711/1/2015-2-ESELY_Nemenyi_Takacs_Orokbefogadas-es-diszkriminacio.pdf (letöltve: 2023. 01. 13.).
- NEMÉNYI MÁRIA – TAKÁCS JUDIT (2016): *Az örökbefogadási folyamat egy budapesti vizsgálat tükrében*, *Magyar Tudomány*, 177. évfolyam, 2016/2., 168–178., <http://www.matud.iif.hu/2016-02.pdf> (letöltve: 2023. 06. 19.).

- PTK (2012): 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről, https://jogkodex.hu/jsz/ptk_2013_5_torveny_5623265#ss5173; <https://ptk2013.hu/uj-ptk-normaszoveg/uj-ptk-iv-konyv-csaladjog/711> (letöltve: 2023. 05. 07.).
- SOS.HU (2017): 22 visszásság az örökbefogadásban, Budapest, SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa, <https://www.sos.hu/gyereksorsok/22-visszassag-az-orokbefogadasban/> (letöltve: 2023. 01. 13.).
- SOS.HU (2018): Rengeteg előítélettel kell megküzdeniük az örökbe fogadó pároknak ma Magyarországon, Budapest, SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa, <https://www.sos.hu/hirek/rengeteg-elotelettel-kell-megkuzdeniuk-az-orokbefogado-paroknak-ma-magyarorszagon/> (letöltve: 2023. 01. 13.).
- SOS.HU (2021): Évente ezer gyerek hiába várja, hogy örökbe fogadják, Budapest, SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa, <https://www.sos.hu/hirek/evente-ezer-gyerek-hiaba-varja-hogy-orokbe-fogadjak/> (letöltve: 2023. 01. 13.).
- SZALMA IVETT (2021): Mesterséges megtermékenyítési eljárásokkal kapcsolatos attitűdök a fiatal gyermektelen nők körében Magyarországon, *Socio.hu – Társadalomtudományi Szemle*, 11. évfolyam, 2021/1., 125–146. DOI: <https://doi.org/10.18030/socio.hu.2021.1.125>
- TAKÁCS JUDIT – SZALMA IVETT (2013): Az azonos nemű párok általi örökbefogadással kapcsolatos attitűdök Magyarországon, *Socio.hu – Társadalomtudományi Szemle*, 3. évfolyam, 2013/1., 1–33. DOI: <https://doi.org/10.18030/socio.hu.2013.1.1>

Attitudes of Adoption in the Hungarian Society

ABSTRACT

The Hungarian state gives special support to families, considering the family as Hungary's most important national resource. In the basic law, family and child protection is fixed as a task, as in CCXI of 2011. in the law on the protection of families, it is also stated that every child has the right, to live in a family and the state supports the adoption.

At the same time, a fluctuating trend can be observed in the field of adoption in our country in the last decade.. We wrote our study based on the analysis of a representative telephone survey of 1,000 people polled by the Századvég Public Knowledge Center Foundation in the fall of 2022, with the aim of getting to know the public's attitudes towards the institution of adoption, and also to get an idea of the characteristics of possible future adopters.

KEYWORDS: adoption, willingness to adoption, attitudes of adoption

PÉNTEKNÉ SIMON NIKOLETT | Szociológus, diplomáit a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen szerezte kultúraszociológia szakirányon. 2017 óta dolgozik kutatóként a Századvégnél. Főbb érdeklődési területei a kultúraszociológia és a családszociológia.

SZODORAI DÓRA | Szociológus, diplomáit a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen szerezte. Főbb kutatási területei a családon belüli konfliktusok és a válás. Az ELTE szociológia doktori programjának hallgatója, a családon belüli konfliktusok és a válás gyermekre gyakorolt hosszú távú hatásának kérdését vizsgálja.

ÓNADI OLIVÉR | Szociológus, alapszakos diplomáját a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen szerezte meg. Jelenleg az ELTE szociológia mesterszakos hallgatója, 2021 óta dolgozik a Századvégnél kutató gyakornokként. Főbb kutatási területei a társadalmpolitika és a családszociológia, azon belül is a mozaikcsaládok társadalmi helyzete.